

כנס משתמשי אקס ליבריס - ישראל

איכות, עקיבות ומדיניות קיטלוג
רחל קדר, המחלקה ללמודי מידע, אוניברסיטת בר-אילן

מה זה איכות?

- ✓ "מידת המצוינות, ללא פגמים, חסרונות וסטיות"
www.businessdictionary.com/definition/quality.html
- ✓ "מכלול התכונות והאפיונים של מוצר או שירות, בעל היכולת לספק את הצרכים מפורשים או מרומזים." (ISO 8402-1986)
- ✓ "לתת מענה לצפיות" (ISO 9000)

איכות באה לידי בטוי בכל התהליכים הקשורים להספקת מוצר או שירות:

- < תכנון
- < ביצוע
- < הערכה
- < שיפור

קריטריונים לאיכות של מאגרי מידע:

SCOUG - Southern California Online Users Group -
www.scougweb.org

Basch, R. (1995) An overview of quality and value in information services. In R. Basch (ed.), *Electronic information delivery: ensuring quality and value* (pp. 1-10) Aldershot: Gower.

- עקיבות - consistency
- כיסוי - coverage, scope
- עדכנות - timeliness
- דיוק, שיעור השגיאות - accuracy/error rate
- נגישות, קלות השימוש - accessibility/ease of use
- אינטגרציה - integration
- פלט - output
- תיעוד - documentation
- תמיכה במשתמש, הדרכה - user support and training
- עלות-תועלת - value-to-cost ratio

קטלוג הספרייה הוא:

- רשימת מלאי
- כלי לזיהוי ואיתור פריטי מידע הקיימים באוסף אשר רלוונטיים לצרכי המשתמש
- כלי המפרש את הקשרים בין פריטי האוסף

קטלוג הספרייה הוא הכלי המרכזי למתן שירותים בספרייה

הפונקציות הבסיסיות של הקטלוג על פי IFLA -

- ❖ find - גילוי משאבים כמענה לשאילתות המשתמש
- ❖ identify - זיהוי והבחנה בין משאבים דומים
- ❖ select - בחירת המשאבים הרלוונטיים ביותר לצרכי המשתמש
- ❖ obtain - השגת עותק של המשאב. p.8 http://www.ifla.org/files/cataloguing/frbr/frbr_2008.pdf

על מנת לסייע בקידום הפונקציות של הקטלוג, יש צורך ב:

1. עקיבות – סטנדרטיזציה
2. חיזוי – predictability
3. דיוק – תיאור של פריט המידע הנאמן למקור
4. שלימות – תיאור המספק מידה הולמת של מידע חיוני
5. נגישות – נקודות גישה אחידות; אפשרויות חיפוש מגוונות

הכלים ליישום עקרונות אלו:

- ✓ כללי קיטלוג – כללים בינלאומיים, לאומיים
- ✓ מדיניות הקיטלוג – מקומית, לאומית

שלושה סוגים של שגיאות בקיטלוג:

- שגיאות טיפוגרפיות (הקלדה), איות
- שגיאות בקידוד הרשומות הממוחשבות
- ושגיאות הנובעות מהפרת כללי הקיטלוג ומדיניות הקיטלוג.

מה קורה כאשר ...

- הכללים לקויים? (לקונה בכללים רלוונטיים)
- המדיניות לקויה? (לקונה במדיניות)
- אין יישום אחיד של הכללים?
- אין מדיניות אחידה?

אוכלוסיית המחקר:

- בשנת 2005 נרשמו בספריה הלאומית, במסגרת "חוק הספרים", 8,405 כותרים, שמתוכם, 5,788 היו בשפה העברית. www.inul.huji.ac.il/heb/lqd-statistics-2006.html
- מספר הספרים העיונים בעברית (ללא תזות) - 2,875. מתוך הספרים האלו רק 566 פריטים נמצאו בכל חמשת הספריות האוניברסיטאיות שהשתתפו במחקר.
- נבחר מדגם שכבות אקראי של 230 פריטים. מספר זה דוגם ספרים בכל נושא על פי המיון שלהם לפי השיטה העשורנית של דיואי, יחסית למספר הספרים בכל מחלקה באוכלוסיה של 566 פריטים. סה"כ נבדקו 1,150 רשומות קיטלוג מחמשת הספריות.
- קטלוג הבסיס - לכל אחד מ-230 הפריטים נבנתה רשומות קיטלוג על ידי פנל של מקטלגים מנוסים. רשומות קטלוג הבסיס היוו את הבסיס להשוואה עם רשומות הקיטלוג של הספריות שבמחקר.

בדיקות:

1. שגיאות – הפרות של כללי הקיטלוג (הקיטלוג, 1995; AACR2, 1998)
2. יישום אופציות שונות בכללי הקיטלוג
3. רמת ההסכמה של הספריות – עקיבות של נקודות הגישה:
 - בין הספריות לקטלוג הבסיס
 - בין חמשת הספריות

	ALL Libraries
Actual total of all elements assigned by libraries	16,615
Average no. of elements / record assigned by libraries	14.45
Correct elements (AC)	11,511
Average number of correct elements / record	10.01
Standard deviation	2.40
Complete errors (including missing elements) (X)	3,360
Partial errors (AC/X)	4,049
Total error elements (X+AC/X)	7,409
Average number of elements with error / record	6.44
Standard deviation	2.92
Total of correct (AC), error (X) and partial error (AC/X) elements (includes missing elements)	18,920
% correct (AC)	60.85%
% errors (AC/X and X)	39.15%
Assigned by Base catalogue but optionally not by libraries	1,336

Dispersion of errors by field

Fields	Number of fields and subfields assigned by libraries	Number of fields with errors (X + AC/X)	Proportion of fields with errors / all fields with errors (n=7,409)	Proportion of fields with errors / number of fields assigned
Field 008	1,151	63	0.85%	5.47% (n=1,151)
Field 02X	661	293	3.96%	44.33% (n=661)
Field 1XX	959	155	2.09%	16.16% (n=959)
Field 24X	1,874	365	4.93%	19.48% (n=1,874)
Fields 245 \$b, \$c, \$h	1,923	458	6.18%	23.82% (n=1,923)
Field 250	54	53	0.72%	98.15% (n=54)
Field 260	3,485	1,173	15.83%	33.66% (n=3,485)
Field 300	2,365	1,210	16.33%	51.16% (n=2,365)
Field 4XX, 811, 830	693	540	7.29%	77.92% (n=693)
Field 5XX	1,201	2,223	30.0%	185.10% (n=1,201)
Fields 600, 610	479	162	2.19%	33.82% (n=479)
Field 7XX	1,735	713	9.62%	41.10% (n=1,735)
Field 856	35	1	0.01%	2.86% (n=35)
TOTAL	16,615	7,409	100.00%	

Dispersion of failure modes in fields with errors

	Failure modes assigned	Number of failure modes assigned in fields with errors	% of total number of failure modes (n=9,610)	Field with highest % of this failure mode
<u>A. Skill based errors</u>	<u>Mode A1</u> - input errors - spelling/typographical	72	0.75%	Field 300 \$b (20.8%, n=72)
	<u>Mode A2</u> - inattention / over-attention	132	1.37%	Field 008 (39.4%, n=132)
<u>B. Rule based errors</u>	<u>Mode B.i.a</u> - Inappropriate application of a general rule (e.g., punctuation, normalization)	2,486	25.87%	Field 500 (17.7%, n=2,486)
	<u>Mode B.i.b</u> - Inappropriate application of a specific rule	5,179	53.90%	Field 504 (17.2%, n=5,179)
	<u>Mode B.i.c</u> - MARC coding	446	4.64%	Field 546 (28.5%, n=446)
	<u>Mode B.iii.a</u> - absence of appropriate rule or poorly constructed - AACR)	39	0.41%	Field 260 \$c (64.1%, n=39)
	<u>Mode B.iii.b</u> - Absence of appropriate rule or poorly constructed rule - Israeli Cataloguing Rules (Adler, et al.)	291	3.03%	Field 830 (64.1%, n=291)
<u>C. Divergences from the Base catalogue records that are not errors</u>	var. tag (LOC) - Variant tagging, Library of Congress	1	0.01%	Field 246 (100%, n=1)
	Optional	474	4.93%	Field 246 (41.8%, n=474)
	Local decision	489	5.09%	Field 260 \$c (15.9%, n=489)
	Total number of failure modes assigned	9,609	100.00%	

Dispersion of failure modes by access and non-access fields

	Fields that serve as access points (21 fields*)	Other descriptive fields (19 fields)	Total	
Number of fields with errors	2,084	5,325	7,409	
% (n=7,409)	28.13%	71.87%	100.00%	
Total number of failure modes assigned	2,814	6,795	9,609	
% (n=9,609)	29.29%	70.71%	100.00%	

* Includes field 505 \$t which is accessible. Field 505 \$a is included other descriptive fields.

עקיבות בין-ספרייתית

Interlibrary consistency	Main and added entries	Title entries	Series entries	All entries
Total number of access points - 5 libraries	2,661	1,763	468	4,892
Total number of correct fields	1,828	1,360	138	3,326
Average number of access points per record	2.32	1.53	1.24	4.25
Standard deviation	1.66	0.85	1.98	2.24
% correct fields / fields assigned	68.70%	77.14%	29.49%	67.99%
Number of <i>different</i> access points - 5 libraries	1,242	694	329	2,265
Number of fields matched - 5 libraries	152	180	5	337
Interlibrary consistency (actual)	12.24%	25.94%	1.52%	14.88%
Average interlibrary consistency	19.24%	35.28%	4.35%	19.34%
Standard deviation	27.53	25.78	19.12	15.35

עקיבות בין-ספרייתית – כמה ממצאים

- לכל נקודות הגישה שיעור העקיבות הבין-ספרייתית היה 14.88%. העקיבות הבין-ספרייתית הגבוהה ביותר נמצאה בכותרים והנמוכה ביותר בסדרות.
- מתאם הפוך משמעותי נמצא בין מספר נקודות הגישה, שהושמו על ידי הספריות לפריט, לבין העקיבות הבין-ספרייתית.
- מתאם הפוך משמעותי חזק נמצא בין מספר נקודות הגישה השונות שהושמו על ידי הספריות לבין העקיבות הבין-ספרייתית לכל אחד מ- 230 הפריטים במדגם.
- בקבוצות המדע והטכנולוגיה נמצא שיעור העקיבות הבין-ספרייתית הגבוה ביותר לכל סוגי נקודות הגישה. ניתוח השונות לעקיבות בין-ספרייתית המקובץ על פי שלושת תחומי הנושאים הרחבים, הצביע על הבדל משמעותי בין הקבוצות.

כיצד הספריות שהשתתפו במחקר זה יכולות להעלות את איכות הקטלוג שלהן?

- שינוי תפיסתי של תפקיד הקטלוג באחזור מידע, מאוריינטציה מקומית לראייה לאומית וגלובלית.
- מדיניות קיטלוג אחידה ויחידה לכל הספריות האקדמיות בישראל. מדיניות קיטלוג זו תצטרך להחליט על נושאים כגון רמת הקיטלוג הראויה והמספקת בתיאור הביבליוגרפי ומספר נקודות הגישה ההולם.
- נמצא כי השוני בין הספריות האקדמיות במחקר זה כה גדול עד כי הוא פוגע ביכולת לאחזור מידע מהקטלוג המאוחד של הספריות בישראל (ULI) וסטיות אלו אינן מהוות בסיס למדיניות קיטלוג לאומית עבור הספריות האוניברסיטאיות בישראל.
- ניהול קבצי זיהוי מרכזיים – Uniform Judaica Headings - National Name Authority - http://aleph3.libnet.ac.il/F?func=find-b-0&local_base=nnl10&con_lng=eng
- פריטים בעברית – 12.5% של האוספים באוניברסיטאות – האם הקמת רשות קיטלוג עברי אקדמי מרכזי זו אפשרות מציאותית?